

Engelli vatandaş üzerine başkasının araç satın alması caiz midir?

Soru: Devlet belli bir oran üzerinde engelli olan vatandaşlara araç satın alırken vergi indiriminde bulunuyor. Engelli bireyden başkasının ona tanınan hakla aracı satın alması caiz midir?

Kısa Fetva

Yalan beyan ile aracı engelli kimsenin üzerine göstererek başkasının satın alması ve kullanması caiz değildir. Ancak devletin aracı kullanmasına izin verdiği kimseler engelli vatandaşın hizmetini aksatmamak kaydıyla kullanabilirler.

Detaylı Fetva

Soruda da beyan edildiği gibi devlet belli bir oranın üzerinde engelli olan vatandaşların ihtiyaçlarını giderebilme ve onların yaşamını kolaylaştırabilme adına belli ürün, hizmet ve yükümlülüklerin satın alınmasında ya da istifadesinde indirimler yaparak kolaylık sağlamaktadır. Araçlardan alınan vergide indirim yapılması engelli vatandaşlara sağlanan kolaylıklardandır. Bunun gibi haklar ve kolaylıklar, sadece engelli vatandaşların hakkı olmakla birlikte devlet bu haklardan başkalarının faydalanmasına da izin vermemektedir.

Engelli bir vatandaşın adı kullanılarak, aracın kağıt üzerinde onun üzerine gösterilip gerçekte ise başkası tarafından satın alınması ya da yeterli oranda engeli bulunmayan birinin olduğundan fazla engelli gösterilmesi öncelikle yalan beyana girer. Yalan da İslam'da büyük günahlardandır. Zira Allah Rasûlü ﷺ bir defasında, “Size büyük günahların en büyüklerini haber vereyim mi?” buyurmuş ardından “Allah Teâla’ya şirk koşturmak, anne babaya isyan etmektir.” demiştir. Bunları söylerken arkasına yaslanan Allah Rasûlü ﷺ üçüncü büyük günahı söylemeden önce doğrulmuş ardından da şöyle buyurmuştur: “Dikkat edin! Bir de yalan söz ve yalancı şahitliktir.” Bu ifadeleri dinleyen sahabiler “Allah Rasûlü ﷺ son ifadeyi o kadar çok tekrar etti ki hiç susmayacak zannettik.” demişlerdir.¹

Ayrıca engelliye istismar ya da yalan beyan devlete ve millete ihanet olarak addedilir. Bir Müslümanın İslamî hükümleri tatbik eden bir devlet olmasa da eman içinde kendisine sunulan haklardan faydalanması devletle yaptığı bir anlaşma niteliğindedir. Vergi vermesi gereken bir vatandaşın başkasına tanınan bir indirimden faydalanarak vergi kaçırması devletle yapılan anlaşmaya ihanet etmesidir. Fıkıh kitaplarımızda Müslümanlarla savaş halinde olan devletlerin topraklarının dâru’l-harp hükmünde olmasından dolayı bu devletlerden birine ticaret gibi niyetlerle eman alarak giren bir Müslümanın dahi orada bulunan mallara zarar vermesi ahde

vefasızlık olacağından caiz olmadığı ifade edilmektedir.² Dâru'l-harp olan bir devlete dahi bu şekilde zarar vermek ahdi bozmak hükmündeysen Müslümanların yaşadığı topraklarda bu işlem evleviyetle haramdır. Ayrıca devlet, engelli olmayanlara bu hakkı tanımamakta ve onların bu haktan faydalanmasını yasaklamaktadır. Müslümanlar ise kendisiyle anlaşma halinde oldukları devlete bir günah söz konusu olmadığı sürece itaatle yükümlüdürler.

Diğer bir husus ise vergi kaçırmak devletin kamu hizmetlerini aksatmaya yol açacağından devlet vergide güncelleme yaparak verenlerden daha fazla almaktadır. Böylece vergi kaçıran, diğer vatandaşların kul hakkına girmektedir. Belki işin en tehlikeli kısmı da bu noktadır. Müslümanlara birbirlerinin mallarını haksız yemek haram kılınmıştır. Bu konuda Allah Teâla “يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَأْكُلُوا أَمْوَالَكُمْ بَيْنَكُمْ بِالْبَاطِلِ / Ey iman edenler! Mallarınızı aranızda batıl yollarla yemeyin.” buyurmuş, Allah Rasûlü ﷺ da “Her Müslümanın diğer bir Müslümana kanı, malı ve ırzı haramdır.”³ buyurmuştur.

Engelli vatandaşların satın aldığı araçların, yakın çevrelerinden bazı kişiler tarafından kullanılmasına devlet tarafından izin verilmektedir. Bu araçların hangi şartlarda ve kimler tarafından kullanılabileceği yönergelerde mevcuttur. İzin verilen şahıslar engelli kimsenin hizmetini de aksatmamak kaydıyla bu araçları kullanabilirler.

1. Ebû Abdillâh Muhammed b. İsmail el-Buhârî, *el-Câmi'u's-şâhîh* (Beyrut: er-Risâletü'l-Âlemiyye, 1432), “Edeb”, 6.

2. Ebû'l-Hasen Burhânüddîn Alî b. Ebî Bekr b. Abdilcelîl el-Fergânî el-Mergînânî, *el-Hidâye şerhu bidâyeti'l-mübtedî*, thk. Said Bektaş (Medine: Dâru's-Sirâc, 2019), 4/225.

3. Müslim, Birr ve Sıla, 33.